

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția. Joi și Sâmbăta

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
pistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERȚIUNILĂ:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori
30 fl. rëndul cu litere garmond — și timbru de 60 fl.
pentru fie-care publicare.

Renta Sfântului Nicolae.

E vorba de chestia despăgubirii bisericeii Sfântului Nicolae din Brașov-Scheiu din partea statului român pentru sistarea anuității de 38.500 franci pe sama școlilor noastre de-acolo — chestie cunoscută în opiniunea publică sub titlul de mai sus.

Despre acesta putem zice acum liniștiți: *consummatum est*, căci — avânduși începutul încă la anii 1860, după multe peripeții și felurite greutăți, după minuțioase cercetări făcute de organele guvernului patriei noastre atât la Brașov, cât și la Sibiu, după multe amărăciuni cauzate întregului public român, dar mai ales bisericeii proprietare și simțite în deosebi de fericitul metropolit Miron până în ultimele zile ale vieții sale, — a ajuns în sfârșit la o rezolvire finaiă îmbucurătoare, și cu atât mai așteptată de toți, cu cât s'a făcut atât de mult șgomot jurnalistic în jurul acestei chestiuni.

Ministrul cultelor dl Take Ionescu, trecut acum în resortul finanțelor, a prezentat adevărat, în 20 Ianuarie (1 Februarie) camerei române următorul proiect de lege, care regulază definitiv obligământul statului român față de pretensiunea justă a bisericeii S-tului Nicolae din Brașov-Scheiu și recunoscută de statul român din timpuri vechi.

Iată textul acestui important proiect de lege:

Proiect de lege

pentru capitalizarea sumei de lei 38.500 pe an, pe care statul român o datorește bisericeii Sfântului Nicolae din Brașov pentru gimnasiul și școala reală greco-orientală română din acel oraș, întreținută de zisa bisericeii, precum și pentru deschiderea unui credit extraordinar servind la plata sumei de 115.500 lei, datorită zisei bisericeii pentru zisele școli în timpul celor din urmă trei ani.

Articolul I.— Guvernul este autorizat să emită un titlu de rentă 4 la sută perpetuă, pentru un capital de 962.500 de lei

producând o rentă anuală de 38.500 de lei. Acest titlu va fi nominativ pe numele bisericeii Sfântului Nicolae din Brașov pentru gimnasiul și școala reală greco-orientală română din acel oraș, întreținute de zisa bisericeii.

Articolul II.— Se deschide ministerului cultelor și instrucțiunii publice un credit extra-ordinar de 115.500 lei, pentru plata sumei de 38.500 lei, datorită pe cei trei ani din urmă bisericeii Sfântului Nicolae din Brașov, pentru gimnasiul și școala reală greco-orientală română din acel oraș, întreținute de zisa bisericeii.

Acest credit extra-ordinar se va acoperi din excedentul bugetar al anului 1898—99.

Articolul III.— Anuitatea rentei perpetue de la articolul I va fi înscrisă la serviciul datoriei publice.

Ministrul cultelor și instrucțiunii publice

Take Ionescu

Iată acum și expunerea de motive, care însoțește proiectul de lege:

Expunere de motive

Numerose documente, datând de la 1594 și până la începutul acestui veac, stabilesc diferitele drepturi pe care biserica Sf. Nicolae din Brașov le-a avut față de Statul român. În 1868 și 1875 s'au fixat aceste drepturi la cifra de 38.500 de lei să fie a bisericeii Sf. Nicolae pentru școlile greco-orientale române din Brașov, întreținute de zisa bisericeii.

De atunci suma de 38.500 lei pe an a fost plătită regulat de către Statul român comitetului bisericeii Sf. Nicolae din Brașov, afară numai de cei trei ani din urmă.

În această nouă situație, comitetul bisericeii Sf. Nicolae din Brașov a intentat o acțiune contra Statului român, prin care cere ca Statul român să-i plătească o sumă anuală de 75.000 de lei, cifră la care zisa bisericeii prețuia vechile ei drepturi.

De altă parte guvernul ungar a atras atențiunea guvernului român asupra legislației ungare care oprește bisericile și școlile de a primi ajutoare de la state străine.

În urma acestei comunicări s'au urmat tratative între cele două guverne asupra adevăratei naturi a drepturilor bisericeii Sfântului Nicolae.

Azi biserica sfântului Nicolae din Brașov, cu aprobarea consistoriului din Sibiu, se declară gata să retragă acțiunea care a introdus-o în contra Statului român, dacă guvernul român ar capitaliza suma anuală de 38.500 de lei într'un titlu de rentă română 4 la sută, care ar fi depus la casa de depuneri și consemnațiuni (casa centrală de stat) din Buda-Pesta, ca fond al bisericeii sfântului Nicolae din Brașov pentru gimnasiul și școala reală greco-orientală română din acel oraș, întreținute de zisa bisericeii, cu condiție ca venitul capitalului de 962.500 de lei, să fie plătit în fie-care an președintelui comitetului bisericeii sfântului Nicolae din Brașov pentru a-l întrebuința la nevoile ziselor școle în organizația lor actuală, capitalul rămând vecinic inalienabil și neputând nici odată să fie distras de la această destinațiune.

Ministrul cultelor și instrucțiunii publice,

Take Ionescu.

Ziarele din capitală de altă parte ni-au adus știrea, că în aceeași zi s'a pus pe tapet această afacere și în camera dela Budapesta, adusă fiind la ordinea zilei prin o interpelare a deputatului Béla Komjathy, de fel 48-ist, adresată ministrului președinte, dlui Coloman Széll. Deputatul Komjathy privește — firește — într'egă afacerea prin prisma patentatului său șovinism, vorbind mereu pe cîrda subvențiunii (?) date de un stat străin pentru ajutorarea școlilor române din patrie, și — comparând în mod greșit întreg cazul cu interzicerea ajutorării școlilor ciangăilor din Bucovina din partea orașului Budapesta, — face imputări până chiar Maiestății sale Regelui.

Expunem la alt loc decursul acestei interpelări, formulate în 24 puncte, în cari cere samă ministrului președinte asupra acelei subvenționări „care periclitază interesele statului maghiar.”

Dl Széll i-a răspuns imediat cu calmitatea și seriozitatea cuvenită, indicînd caracterul de drept privat al pretensiunii din vorbă și arătînd între altele, cum guvernul român regesc depune capitalul rentei, suma de 953.000fr. în efecte cu 4% la casa centrală „unde

se va administra, ca avere cu destinațiune specială, ce nu se poate altera, și se va păstra în întregitatea sa, ca ori care altă avere sau fundațiune cu mențiune anume, ér interesele ei nu se vor putea întrebuința spre alte scopuri, decât pentru trebuințele gimnasiului și ale școlilor reale gr. or. române din Brașov.” Declară suma depusă de ceea ce este „de o avere primită ca despăgubire pentru scopurile școlilor române, ale cărei interese le va solvi ministrul cultelor acelora, cărora le compete pentru trebuințe școlare.”

Acest răspuns mulțumitor a liniștit atât camera ungară cât și opiniunea publică maghiară. „Pesti Napló” de Vineri se exprimă astfel despre soluțiunea dată:

... „Ce privește regularea financiară a chestiunii, acesta se bazează pe temeuri de drept privat. Cu documente s'a dovedit, că biserica S-tului Nicolae a avut în trecut moșii mai estinse în România, și că — secularizându-se aceste pământuri — guvernul român a solvit în locul lor bisericeii din Brașov Scheiu anual 38.500 fl. etc.”

Până și vestitul Bartha Miklós a acceptat acest corect punct de vedere, declarînd, că până acuma „a fost dus în eroare”, fiind greșit informat.

Dar din cele apărute până acuma în ziaristică asupra acestei afaceri s'ar părea, ca și când numai cele două guverne, dela Budapesta și București, ar fi pertractat și rezolvit cauza, fără ingerența și învoirea bisericeii S-tului Nicolae din Brașov, ca partea cea direct interesată și ca fost proprietar al moșiilor ocupate de statul român, pentru cari și pretinde acea rentă, sistată de 3 ani încôce, și că astfel tot meritul mulțumitului rezolvării ar reveni numai celor două guverne indicate.

Noi suntem datori a întregi lucrul și a lămuri afacerea arătînd, că cele două guverne au intrat în pertractări diplomatice cu și la învoirea bisericeii S-tului Nicolae respectându-i deplinul ei drept autonom. Repreșentanța legală a acestei bisericeii — ca parte pretendentă — a statorit condițiunile, pe basa cărora

FOIȚA

Georgiu Dima în Brașov.

Cu trecerea profesorului Georgiu Dima dela seminariul arhidiecezane greco-oriental român din Sibiu la școlile greco-orientale române din Brașov, a eșit din sinul societății române din Sibiu un element cultural, care deocamdată nici aproximativ nu se poate suplîni.

Am accentuat nu odată în ziarul nostru rolul cultural al domnului Georgiu Dima aici în Sibiu, în fruntea reuniunii române de muzică, pre care o a ridicat la un nivel cu celelalte reuniuni germane de asemenea natură, și când era să ne prezentăm în ochii străinilor ca element cultural fără de a reflecta la reuniunea română de muzică din Sibiu nu o puteam face.

Cu trecerea domnului Georgiu Dima la Brașov a intrat în sinul societății de acolo elementul cultural legat de personalitatea lui Dima.

Concertul de Vineri s'era dat în sala teatrului din Brașov este vie dovadă despre cele ce scriem noi.

Ziarele germane din Brașov scot la ivelă ridicarea românilor în cele culturale prin reuniunea română de cântări de acolo.

Dintr'una a ridicat G. Dima prin personalitatea sa reuniunea română de muzică din Brașov la un nivel cu celelalte reuniuni de acel soi din Brașov, așa zice un ziar german din Brașov.

Dintr'una am căzut noi cei din Sibiu prin depărtarea lui Dima.

O parte mare dintre membri activi în stagnarea actuală au trecut la membri ajutoare, și cei cari mai stau sunt cuprinși de apatie.

Va trebui multă încordare, radicală schimbare până ne vom veni earși la conștiința noastră de odinioară.

Dar să trecem la concertul din Brașov. Reuniunea română de muzică din Brașov sub conducerea lui G. Dima în timp de 2 luni a fost în stare să dea un frumos concert.

Concertul s'a dat în sala teatrului Vineri, în 21 Ianuarie, 1900 cu următorul program:

1. „Cuartett”, op 74. Nr. 1 C-dur pentru 2 violine, violă și violoncello, de I. Haydn. — 2. „Fericiti sunt cei goniți”, cor mixt de G. Dima. — 3. „Recitativ și Arie”, pentru tenor din Oratoriul „Creațiunea” de I. Haydn. — 4. „Cântece de iubire”, pentru cor mixt și acompaniare de piano à 4 m., de I. Brahms. — 5. „Două cântece” pentru tenor cu acompaniare de piano: a) „Tu ești odihna”, de F. Schubert; b) „Mă întreb...”, de G. Ștefanescu. — 6. „Trei cântece vechi

românești”, pentru cor mixt de G. Dima: a) „Scumpă dragă copilă”; b) „Așa 'mi-a fost ursita”; c) „Nu-i dreptate, nu-i”.

Asupra acestui concert s'au exprimat cu multă bunăvoință ziarele din Brașov.

Eată ce scrie ziarul „Kronstädter Zeitung” în numărul de Sâmbăta trecută:

Concertul reuniunii române de cântări.

Brașov, 3 Februarie
După concertul de eri al reuniunii române de cântări o societate mare, mînată de valurile entuziasmului musical, se întrunî în sala de mîncare dela redoută. Unul dintre oratorii, cari improvisau vorbiri, zise la adresa directorului de cor că el cu mîndrie pôte zice despre sine: *veni, vidi, vici*. Și în adevăr concertul condus de noul mîustru de cor, profesorul Dima, a pus în cea mai bună lumină escelele calități ale acestui adevărat mîstru al corului său; dintr'una și-a ridicat el reuniunea la un nivel, unde cu mîndrie pôte emula cu celelalte numeroase reuniuni surori din orașul nostru, n'are dec; să se temă de publicitate. În prevederea unui asemenea rezultat în public a fost reprezentată și societatea săsescă prin un număr de amatori de muzică, totasemenea au făcut și alți amatori de muzică din alte cercuri, nu s'au lipsit de plăcerea, care în așa splendid mod a cospuns așteptărilor nutrite.

Înainte de piesele corale ne-a delectat

cuartetul de Haydn op. 74 Nr. 1 executat de domni Linz, Tellmann, Lemenyi și Zeidner ca demnă introduțiune, cunoscut altcum din s'era premersă. Despre această alasă societate am mai vorbit la alt loc.

A urmat apoi un cor mixt compus și condus de G. Dima: „Fericiti sunt cei goniți pentru dreptate”.

Text simplu, din două rënduri luat din biblie, pus în tonuri simple însă nu fără podobe, acest imn, o temă frumoasă, repetată ca fugă, a avut puternic efect. Precum compozițiunea reoglîndeză un cald sentiment al poporului, încât ascultătorul atât din text cât și din melodie mai mult, preconcepce, prejudecă, — presimte ceva, asemenea a cântat și corul din tot sufletul și ne-a prezentat un ce întreg bineordinat, care cu voie și cu plăcere se supune voinței superioare a mîstrului său.

În domnul Vasiliu Popoviciu din Sibiu, (de present elev al conservatorului din București) am învățat a cunôște un cântăreț de o excepțională importanță, cărui fără a avea darul profeției, i poți proroci un frumos viitoriu, dacă s'ar cultiva ca artist de profesiune. Deja în recitativul și în aria (Uriel) din Creațiunea de Haydn și-a tradat facultățile, acelea însă le deplină ivelă au eșit în cântarea plină de efect de Ștefanescu, „Nu în treb”, dară mai ales au eșit ele la ivelă

afacerea a ajuns la soluțiunea cunoscută, rezervându-și dreptul, ca la cas de neacceptare a condițiilor puse să și valideze drepturile avute pe cale procesuală.

De-acu urmază, că o mare parte a meritului la rezolvarea cauzei este al reprezentanților numitei biserici și al deplinei încrederi, ce aceștia și-au pus în ambele guverne actuale din Budapesta și București, cari au finalizat afacerea spre mulțumirea lor.

Cât privește împrejurarea, că biserica a adăugat de bine a și încredințat și eloca capitalul de rentă și destinațiune carită la cassa centrală de stat din Budapesta — abstragând dela dreptul autonom al comunei bisericesti — trebuie să adăugem, că — mai având comuna și datorința ași a și a averea — unde ar afla pentru această un loc mai solid și mai sigur mai ales pentru o sumă așa de însemnată, ca și cassa unui stat cu finanțele regulate și cu garanțiile convenite?

Considerând toate acestea, noi ținem soluțiunea, ce s'a dat cesiunii rentei, de cea mai nimerită, și de aceea ne și bucurăm de ea.

Este nimerită acea soluțiune nu numai pentru că biserica a ajuns la dreptul ei, ăr școlile greu amenințate din lipse de mijloce își ved asigurată pentru totdeauna existența lor, ci și din motivul, că cu finalizarea această dispără dintre noi o mare cauză de nemulțumire, ce de mult ținea spiritele în agitațiune. Astfel acum se va restabili liniștea între noi, între guvernele celor două țeri, ce trăesc și vor se trăescă în raporturi amicale; ăr pe lângă acestea înaltul guvern al patriei se va putea convinge, că venitul acelei rente nu se întrebunțază, decât în conformitate cu destinațiunea hotărâtă de proprietariul averii, de biserica Sf. Nicolae, adecă pentru gimnasiul și realezale susținute de ea.

Noi suntem mulțumitori guvernului patriei noastre pentru acea soluțiune nimerită și mai ales, pentru că cu multă bunăvoință a susținut dreptul bisericii noastre din Brașov, față cu statul român până la definitivă lui finalizare și sperăm, că această recunoștință convenită va afla echou la toți ai noștri; ăr guvernului român trebuie se-i mulțumim pentru achitarea spre mulțumirea generală a acestui obligământ față de o biserică a noastră.

Preste tot mulțumire vor simți toți, căți au ostenit pentru rezolvarea acestei afaceri care a dat ănsă la atâtea bănueli și necazuri. Rezolvirea favorabilă fie-le respalata.

în: „Tu ești odic h n a“ de Schubert, care la repețite cereri a trebuit repetată. Aici s'a manifestat în vocea cântărețului acea forță eroică, care formeză secretul efectului spontan al tuturor cântăreților dramatici. Dacă nu ne înșelăm, vom mai avea încă ocaziune să auzim pe acest cu prisosință talentat cântăreț.

„Cântecul de dragoste“ de Brahms au dat ocaziune corului de bărbați, celui de femei, și celui mixt de a și manifesta calitățile și științele multifere.

Poté omul admira delicatul piano, care te îmbăta ca miros de flori, asemenea predarea plină de temperament, și frăgezimea, forța încă neexploată a acestor voci, tot așa focul sudic, încă neîncătușat al sentimentului, care în limba cea atât de musicală (română) a aflat un puternic spriginitoriu. Sfârșitul concertului a fost rezervat tonului popular, prin cele trei cântece românești populare, arangiate de Dima, cari, precum nici nu se poté altcum, au provocat o asemenea furtună de aplause, pe cari noi le putem manifesta cel mult la desvélirea de monumente, sau la alte asemenea rari festivități.

Despre continuarea veselă a concertului am vorbit deja la început; până spre mezul nopței a stat raportorul nostru, și a au zit și 2 cântece nemțești, cântate de ro-

Interpeleția deputatului Komjathy.

Publicăm aici punctele mai marcante din lunga interpeleție adresată în afacerea rentei bisericii Sfântului Nicolae, și răspunsul dlui prim ministru.

Cu luni înainte apăruse în ziare un comunicat referitor la un acord ivit între guvernul român și maghiar, conform căruia se va solvi la mâna guvernului maghiar un capital și acesta se va estrada pe calea respectivei autorități bisericesti școlilor din Brașov.

Și-a ținut de datorință încă în comisia financiară a atinge chestia această, dar află necesar a o accentua acum special. Dintru început observă că ea e învălă într'un fel de negură și guvernul nu s'a silit a o cunoște temeinic *Fu n'am tănuț nici odată, din contră cu totă mândria la ori ce ocaziune am declarat și voi declara, că totă bogăția, puterea și bunăstarea lumii înaintea mea n'are nici un preț, dacă nu le pot lua în pretenție ca membru al dulcelui nostru neam maghiar (Vii aprobări în stēnga estremă), natural, m'am silit să aprofundez această chestie.*

On. Casă! Istoria școlilor din Brașov așa numite române e următoarea: În 1850 au petiționat la autoritatea imperială de atunci pentru concesionarea acestor școle. Fôrte mulți domni membrii ai casei își reamintesc de ce pedeci puternice se lovea cine voia să întemeze școlă ungurască; permisiunea întârzia până când cei-cari luau asupra-le susținerea școlii nu garantau, că vor fi în stare a susține școlă și a plăti pe profesori. Dar purtarea Valahilor din 1848 și 1849... (Mișcare și sgomot).

Presidentul (sună): Mă rog, liniște!

Komjathy: ... a devalvat această rigóre și au primit concesie fără să fi putut arăta vr'o basă aparentă. Nu se poté ști vedit, că avut-au sau nu bani, dar fapt e, că din contribuiri au zidit în acelaș an o școlă cu 72.000 fl. precum și o realitate împreunată cu venite cu suma de 40.886 fl. Comercianții și proprietarii români de acolo nu s'au spăriat de jertze materiale, ci au dat declarații, prin care s'au obligat că 10 ani vor susține școlă din averea lor proprie. Fiind pe la 1858 țera în crisă financiară, biserica s-tului Nicolae, care susținea școlă, s'a gândit să suplice la guvernul român pentru ajutor. Până la 1858 au zidit gimnasiul inferior din această școlă începută cu prima clasă gimnasială, dar scopul lor era să facă școlă superiôră și s'au adresat guvernului valah, care în 22 Iulie 1860 la recomandarea secretariului de stat Ioan Maiorescu (cel care la congresul din Frankfurt în 1848 a agitat contra Ungurilor) a votat 200 de galbeni subvenție pentru școlile din Ungaria, și această hotărîre a transpus-o guvernului din Moldova, care încă a votat 200 de galbeni. Subvenția de 400 galbeni, a încurs și după unirea principatelor

mâni, și cu plăcere salutate de sași și de români. Judecând după buna dispozițiune, nu se poté ști când va fi sfârșitul acestui sfârșit. Această avântată dispozițiune a societăței care iubește, și care cultivă arta este cea mai bună recenziune a concertului trecut.

Până aici ziarul german Kronstädter Zeitung în numărul dela 3 Februarie nou a. c.

Dacă am avé în vedere numai interese românești locale, atunci am regreta trecerea domnului Dima din Sibiu, și am invidia pre Brașovenii practici, cari au știut acuire a asemenea putere.

Am regreta trecerea dela seminarul nostru archidiececan care califică tinerii pentru viața (preoți, învățători), și am felicita școlile din Brașov pentru buna acuișițiune. Noi însă avem în vedere interese mai înalte românești.

Considerăm Brașovul ca un pas spre București.

Asemenea rari talente sunt chemate a da un curs nou culturai noastre musicale, și spre această locul potrivit și unicul chemat este România, în special capitala României.

Cu cât mai curând, cu atât mai bine.

Mateiu Voileanu

la 1863 (nu e exact; la 1859). Dar — spre lauda lor — acei patrioți valahi, în cari este conștiință de sine, năsuință bărbătescă pentru promovarea intereselor proprii, au venit la ideea, că gimnasiul superior nu e de ajuns, deci s'au adresat cătră principatele unite, cu rugarea să le deă nouă subvenție pentru înființarea unei școle reale, cea-ce li s'a și acordat. Astfel în 1869 au deschis o școlă reală și una comercială.

Ce spirit adie în această rugare a lor se vede din următoarele: „Naționalitățile conlocuitoare se silesc din toate puterile să ne scurteze drepturile politice și ne presintă, ca o masă inertă, ear biserica fiind persecutată de aceleași legi n'ar fi putut rezista curențelor dușmănoșe, dacă îndurarea cerescă nu ne-ar fi trimis în ajutor pe frații de preste Carpați“.

Afară de ajutorul primit dela un stat străin, tot în acelaș timp guvernul ardelean maghiar a subvenționat școlă anual cu 4000 fl. La 1867 guvernul a oferit subvenția această școlilor, dar suspiitorii acelora, cari au mers după ajutor în stat străin, au refuzat subvenția statului maghiar. La 1872 agentul diplomatic Austro-Ungar din București Calice a raportat guvernului maghiar, că a sosit o nouă cerere pentru ajutor, la ce guvernul a cerut momentan clarificări dela metropolitul Șaguna, dacă știe ceva despre această. Metropolitul a răspuns, că n'are nici o cunoștință despre o atare subvenție. Dar totuși după un schimb de note guvernul nostru a convenit cu cel român, ca de aici înainte să trimită subvenția guvernului maghiar pentru a o preda școlilor și nu bisericii, care susține școlile.

Acăsta s'a întemplat la 1872, dar la 1874 Diamandi s'a prezentat la București pentru a le da ajutorul secret și mai departe. La 1875 Tisza, ministrul president de atunci a protestat contra ajutorului, comunicând guvernului român acest protest în care zicea: ajutorarea școlilor din patrie din partea vr'unui stat extern cu o poziție bugetară ordinară nu se uneste preste tot cu natura raporturilor internaționale. Guvernul român a promis, că va sista subvenția, dar în 1876 de nou aflăm în bugetul român dupla subvenție.

Kubik: Unde era atunci Tisza Kálmán?

Komjathy: Aici era, ba a făcut și o lege, astfel §-ul 72 al art. de lege XXX din 1883 dispune, că nici o biserică sau școlă nu poté primi ajutor dela vr'un stat străin. Cu totă opreliștea legii, subvenția se află an de an în bugetul român.

Românii din Brașov de altcum n'au avut lipsă de subvenție, căci puteau susține școlile din avere privată; astfel aveau o proprietate de 4000 de jugere, *Meteleu*, cu venit anual astăzi de 62.000 lei. Ei au adunat subvenția și au cumpărat o proprietate de 4000 jugere la *Sudiș*, muntele st. Ilie, *Priscu* și *Valea negră*.

La 1890 guvernul român a schimbat titlul bugetului sub numele colectiv: „pentru ajutorarea școlilor și bisericilor române, străine“.

În 1894 interpelet fiind ministrul de externe Kálnoky despre afacere, cu o încheță uimitoare declară că după cercetările lui anual se dau în Ungaria 150.000 franci. Atunci guvernul maghiar a provocat pe metropolitul Miron Roman să clarifice situația. Răspunsul dat de repausat metropolit a fost următorul: N'am nici o cauză de a tănuț, dar cu știrea mea n'au venit bani în această țera dela nici un stat, domnitor sau guvern străin înțelegându-se aici mai ales cel român, pentru ajutorare de școle sau biserici.

La câțiva ani în 1898 guvernul a ordinar cercetare, despre al cărei rezultat interpeletul n'are cunoștință.

Acesta e istoricul afacerii de mare importanță din Brașov, care formeză un punct proeminent al chestiei române.

Aruncând numai o privire pe hartă vedem, că Brașovul e în vecinătatea României, în contact necontentit cu inteligența statului român, de unde Româniii așteptă puterea, viitorul și gloria nămului. Și acest stat și guvern român, care alimenteză dorințe iredentiste și face totul cu politica lui culturală pentru ca prin legături spirituale și morale să atragă la sine inteligența română de aici, politicienii României moderne pentru-că România e stat modern, au venit la ideea, că

dacă vreau să facă ceva pentru neam, aceea e deșteptarea comunității culturale, care mai vârtos se promovează prin biserică și școlă.

Am spus, că dela 1859 subvenționează școlă. La 1860 Șaguna a cerut dela principalele Cuza să-i deă o *rebonificare pentru moșiile avute în România*. Români jertesc, deși situația lor financiară e rea, dar credeți că meritul acordului present dintre guverne îl atribue dlui ministru-president? Meritul e al M. Sale Impăratului. Aici e cazul cu Ciangăii din Bucovina a căror ajutorare a oprit-o guvernul austriac. Impăratul știe apăra naționalitățile monarchiei sale, dar regele maghiar nu știe apăra drepturile acestei țeri. Așadar impulsul agresiv vine nu numai din București, ci și din Viena, unde parola a fost totdeauna *divide et impera* și acolo vreau nimicirea Ungariei.

Înainte de a și ceti interpeleția declară în numele seu și al partidului din a căru încredințare o presintă, că dacă e adevărată știrea după care guvernul recunoște de legală subvenția din partea unui stat străin a unor școle, în care se crează puteri contra națiunii maghiare, atunci convingerea lui e, că această însemneză o validitate a atacului îndreptat contra nămului maghiar, contra integrității statului maghiar, această e o dejosire a ambiției naționale și un păcat, pe care un ungar nu-l poté erta nici-odată. Apoi adresază următoarele întrebări cătră presidentul guvernului:

1. E adevărat că școlile române din Brașov au primit ajutor permanent dela guvernul român, din ziua ridicării lor?

2. Are guvernul cunoștință, că ajutorarea această pe ce basă s'a făcut?

3. Are guvernul cunoștință, că la anul 1861 guvernul din Ardeal a cerut declarație în privința această dela Metropolitul Șaguna?

4. La provocarea această Metropolitul Șaguna ce declarație a făcut?

5. E adevărat, că la 1875, guvernul de atunci a oprit primirea ajutorului? și dacă e adevărat, pe ce basă și din cari motive s'a făcut oprirea?

6. Dacă e adevărat, superioritatea bisericii gr.-or. române, sau bisericile gr. or. din Brașov ca susținătoarele școlilor, ori eforiile acestora, făcut-au pași în contra acestei opriri, dovedind că ajutorul primit isvorește dintr'un fond acceptabil de drept?

7. Opreliștea adusu-sa la cunoștința guvernului român prin ministrul de externe, și ce răspuns a dat guvernul român?

8. Are cunoștință guvernul, că guvernul român cu tôte-că a făcut promisiuni ambasadorului de atunci, baronului Calice, că va sista subvențiunea, totuși a trecut o în 1876 în bugetul statului român?

9. Are cunoștință guvernul maghiar, că subvenția această a figurat dela 1876 până la 1887 în tôte bugetele statului român, cu toate-că legea din 1883 art. XXX oprea espres primirea ajutoarelor din străinătate?

10. Are cunoștință guvernul maghiar, că afară de subvenția această dată școlilor din Brașov, au mai venit în țera și alte subvențiuni secrete din România?

11. Are cunoștință guvernul, că conform declarațiunei contelui Kálnoky, făcută la 1894 în delegațiunea maghiară, cu subvenția de 38.000 franci votată pe sēma școlilor din Brașov, au mai trecut pe sēma școlilor și a bisericilor române din patrie cam 150.000 de franci în țera, și făcut-a pașii de lipsă pentru a erua, cari școle și cari biserici au primit ajutor; și dacă a făcut pașii de lipsă, care e rezultatul?

12. Are guvernul cunoștință, că la o lună după vorbirea contelui Kálnoky, Dem. Sturdza în vorbirea ținută la meetingul dela Orfeu a numit pe protopopul Voina, președintele eforiei școlilor române din Brașov, ca pe cel-ce la 1894 a primit cu mandatul nrul 169 suma de 58.500 franci, și cu mandatul nrul 1595 suma de 90.000 franci, adecă suma recunoscută din partea lui Kálnoky, — ear' în anul 1895 a primit cu două mandate 58.500 franci și 45.000 franci, la olaltă 103.000 franci?

13. A căutat guvernul de atunci să afle ce a făcut Voina cu banii?

14. Adevărat e, că la finea anului 1895, ministrul de culte de atunci a adresat întrebare Metropolitului Miron Roman, că

bisericile și școlile de sub păstoria sa primit-au ajutor din străinătate, în special din România? Și dacă e adevărat, ce răspuns a dat Metropolitul?

15. E adevărat, că la finea lui Iunie anul 1898, guvernul a trimis o comisiune să cerceteze starea lucrului în chestia subvenției școlilor din Brașov? Și ce fel de împrejurări l-au îndemnat să ordoneze cercetare?

16. În ce se cuprind rezultatele date de această cercetare?

17. Are de cuget guvernul să depună actele de cercetare pe masa dietei, ca să se poată vedea în deplina lumină bazele de drept și istorice ale chestiei din întrebare?

18. Adevărat e, că nu școlile din Brașov s'au apărut cu aceea, că ajutorul primit pe ascuns are caracterul unei despăgubiri de drept privat, ci că acest motiv, de bunăsimă lipsit de temei, l'a întrebuit guvernul român?

19. Se poate constata din notele schimbate cu guvernul român: I. că eforia școlilor din Brașov a cerut ajutorul primit, deodată, în întreaga sumă, ca rebonificare de drept privat basată pe donațiile făcute din partea vechilor domnitori, ear' acum perdute și II. că legislatura română a votat sumele nu ca ajutor, ci ca rebonificare cu caracter de drept privat și astfel a recunoscut și baza de drept a ajutorului?

20. Are guvernul cunoștință, că Take Ionescu, în actualul guvern român ministru de culte, ear' de câteva zile ministru de finanțe, care în zilele de splendoare ale subvenției, în 1894—95, era ministru de culte a făcut evident în camera română la 11 Maiu 1898 în următorul mod caracterul subvenției unei secrete: „De câte-ori a vorbit cu mine personal (ambasadorul austro-ungar) și m'a rugat să-i spun, la cari biserici și școle dăm ajutor, subvențiune, cum ziceam, am refuzat răspunsul; am denegat în toate convorbirile să spun numărul și suma mandatelor de plătire. Titlul în budget: „Subvenționarea școlilor și a bisericilor române din străinătate e un titlu general și respectiv ministru, dacă are minte, nu va destăinui altuia secretul că cine cât capătă decât numai șeful de contabilitate; ear' actele referitoare la acest titlu le ține legate separat, ca acte secrete și rezervate, păstrate în pulpitul șefului de contabilitate, de unde nu es nici odată la lumina soarelui. După vorbirea lui Sturdza dela Orfeu, am luat dispoziții, ca mandatele să se facă pe numele șefului de contabilitate, așa că nici persoană să nu se știe la mâncăreia a fost plătită suma. Pentru comptareasumei nu există alta decât o adevărită“.

21. Are guvernul cunoștință, că la 1895 de fapt, în înțelesul acestei declarațiuni a lui Take Ionescu, s'au dat cinci mandate de plătire pe numele lui Dudescu, șef de contabilitate și pe numele unui cutare Filimon?

22. După demonstrarea atât de evidentă a caracterului subvenției, se mai poate provoca oare în mod serios guvernul român la anumite diplome vechi, pentru a justifica natura de drept privat a acestei subvențiuni?

23. Se poate permite, ca după constatarea această netăgăduita a caracterului subvenției, guvernul maghiar să se învoiască — cum se svonește, — ca ajutorul secret să primască forma legală în urma unei învoeli ce va lega cu guvernul român?

24. Crede guvernul maghiar, că dacă dă acuma forma legală unei subvențiuni primite decenii de-arîndul, în contra opririi declarate a legii, mai târziu, când va eși la ivelă, cari școle și biserici române mai primesc ajutoare din subvenția secretă de 150.000 franci, ce se trimite în țeara noastră, conform recunoșterii declarate, făcute la 1894 din partea guvernului român, — va avea el destulă putere să împedecă legalizarea, din punct de vedere formal, a subvenționării secrete, mai ales atunci, când legalizarea se cere dela Viena, din motive de politică esternă a monarhiei întregi cu desconsiderarea intereselor naționale maghiare, ca în cazul de față?

Coloman Széll ministru președinte ca ministru de interne, răspunde interpeleției. Rôgă camera să judece această afacere gravă care are și importanță internațională. Oratorul își păstrează liniștea, deși Komjathy a zis, că a săvârșit o crimă. Invinuirea această o respinge dela sine și va dovedi, că ea n'are nici o basă.

Se bucră că poate să clarifice acum chestiunea, deore-ce tocmai s'a deșus pe biroul camerei din București un proiect de lege privitor la soluțiunea, ce i-sa dat Antecedentele afacerii comunicate de Komjathy, sunt în parte corecte. Guvernele ungurești de mult au bănuț că școlile din Brașov primesc ajutor din România. Până la 1875 însă nu erau date sigure. Atunci ministerul unguresc de culte au oprit printr'o ordinațiune primirea de subvențiuni străine. Dér totuși s'au strecurat bani dincoace (Strigări: Frumos lucru!). La 1894 afacerea a venit și în delegațiuni, însă nici atunci guvernul n'a fost pe deplin clarificat. În budgetul României banii destinați școlilor din Ardeal figurau cumulativ în alte sume. La 1898, cunoscându-se pe deplin afacerea, guvernul a dispus îndată cu energiă și a interzis în cel mai strict mod primirea subvențiunei. Atunci biserica ce susține școlile din Brașov, a declarat, că cei 38,500 franci nu-i primesce ca subvenție ci ca despăgubire pe basa unor drepturi și onuri vechi.

Komjathy: Sunt documente despre această?

Col. Széll: Mă rog a fi ascultat până la fine. În decursul cercetării nu s'a constatat numai existența de documente, ci și aceea, că biserica proprietară încă la 1875 a făcut un memoriu, în care a precizat natura de drept privata acestei chestiuni și dacă acel memoriu ar fi ajuns la guvernul nostru, deja atunci guvernul ar fi luat în mână sa chestiunea această și ar fi rezolvat'o.

Biserica (St. Nicolae) a declarat mai departe, că în urma interzicerii, renunță la ridicarea banilor, însă își susține dreptul, ca pentru o despăgubire cuvenită să întenteze proces statului român s'eu pe cale judecătorească în România, s'eu pe cale diplomatică, prin guvernul ungar, și că prin intermedierea guvernului ungar se va nisui a ajunge la drepturile ei. Guvernul nu s'a mulțumit cu declarația această, ci a trimis o anchetă la fața locului în Brașov. Multe date au eșit la ivelă cu această ocaziune, dér totuși ancheta n'a avut rezultat practic. După această s'au urmat tratările pe cale mai corectă: pe cale diplomatică. Komjathy nu se încrede în această, deore-ce tratările le-a condus ministerul de esterne. Tratările între noi și guvernul român pe calea ministrului de esterne le-a început guvernul trecut, tot așa am urmat și eu. Ministerul de esterne a fost numai intermediator; pot arăta dlui deputat convolutul actelor și va vedea, că fiecare raport a venit la noi în original.

Komjathy: Și scrisorile regelui român.

Széll continuând: Biserica din Brașov a pornit procesul de despăgubire față cu statul român; biserica susținea, și încă pe basa a 25 de documente, că pentru averile perdute în urma secularizării, ea are drept la despăgubire. După-ce a pretins'o această dela 1875, guvernul maghiar nu putea să nesocotască concepțiunea, că — dacă această despăgubire și datorie se pune pe basa ei de drept, va fi cu scop a-se regula chestiunea pe această basă, însă cu restringere numai la basa de drept. Va fi bine să se depărteze acest spin și în interesul raporturilor bune și amicale cu România; bine va fi să se sfirșescă cu acest material esplosiv și să se dea afacerei pentru totdeauna o soluțiune, care să fiă conformă cu respectarea integrității, suveranității statului maghiar și a legilor maghiare.

Guvernul regesc român a declarat, că sisteză definitiv ajutorul și îl șterge din budget, în schimb însă depune o sumă în valoare nominală de 953,000 franci în titluri române cu 4%, exclusiv ca datorie, ce o are față de biserica din Brașov pe temeiul unor drepturi din vremuri vechi. Suma această o va înscrie într'un proiect de lege, în care spune, că o datorește; și suma această o va depune prin guvernul ungar în cassa centrală de stat din Budapesta, unde se va administra ca avere cu scop propriu, ce nu se poate întrebuinta spre alte scopuri, și se va păstra neatinsă ca fundațiune, a cărei interese nu pot fi folosite spre alt scop. Ministrul de culte o va asigura, pe basă de contra-chitanță dată de biserica, ce susține școlile, pentru-ca venitul să se întrebuinteze exclusiv spre scopurile acelor școle, pe lângă obligământul de a da rațiocinii și pe lângă respectarea și validarea dreptului de supra-inspecțiune și de control.

În fine ministrul zise, că soluțiunea această corăspunde demnității statului ungar, căci n'ar fi corect, ca o biserică sau o școlă de pe teritoriul statului ungar să zică, că are pretențiuni față cu România de sute de ani și că România recunoște dreptul ei, dar guvernul unguresc nu permite, ca cei-ce se recunosc datori, să plătescă. Cuminte facem noi atunci, când nu dăm ansă, ca chestiunea această să se folosescă de persoane singurateice ca agitațiune naționalistică și să fiă folosită de ele ca pretext contra noastră.

Rôgă camera să-i ia la cunoștință răspunsul.

B. Komjathy nu e mulțumit cu răspunsul. El a polemizat lung cu ministrul președinte și cu condeputatul Bartha. Zise, între altele, că dacă tocmai s'a recunoscut dreptul privat al pretențiunii și s'a primit suma, aceea să o fi primit nu pe *sama bisericeii*, ci pe suma școlilor.

In cazul acesta fundațiunea ar fi fost a gimnasiunii, cum s'a întemplat la Năsăud și atunci s'ar fi întemplat, ca și guvernul să aibă cuvântul s'eu în chestia această. Dar pretențiunea s'a recunoscut bisericeii, nu școlilor și v'rog a v'uita la autonomia și la legile acelei biserice. etc.

Bartha: Guvernul are dreptul de suprema inspecțiune.

În fine Komjathy mai declară odată, că rezolvarea dată învôlvă degradarea neamului s'eu, indicând politica, ce-o înăgurează ministrul președinte în chestia naționalităților; dreptacea își va implini o datorință că tră patrie (pe care vrea s'o monopolizeze numai pentru cei ce au vederi analoge cu ale lui), dacă cu proxima ocaziune, poate la pertractarea bugetului, a și vorbit Sâmbătă Red. se va nisui a clarifica acele machinațiuni naționalistice, cu cari de un timp îndelungat se ocupă.

La urmă camera a luat spre știre răspunsul ministrului președinte. Pentru au votat și Polonyi, Bartha și Ugron. —

Revista internă

(*Visita ministrilor austriaci.*) Prim-ministrul austriac Körber și ministrul de finanțe Böhm-Bawerk au cercetat pe colegii lor maghiari în Budapesta, reîntorcându-se Vineri earăși în Viena. Foile semi-oficiose consideră această vizită de un act de curtuosie, fără să se fi întemplat vr'o înțelegere.

Sucesiunea de tron în Austro-Ungaria.

Chestia această a început a fi discutată de ziare în diferite chipuri. Ea se presintă astfel: clironomul factic este arhiducele Francisc Ferdinand, (mai înainte d'Este), fiul mai mare al decedatului arhiduce Carol Ludovic (tratele mai b'etrên al Monarchului) și e știut că el nu se gândește d'ora să abzică de tron. Adevărat că a suferit de plumăni, din care cauză nu s'a căsătorit; acum însă e deplin restabilit. Dacă nu s'ar însura și ar rămânea deci fără urmași, atunci ar veni la rând tratele seu Otto. Numai ajungând acesta pe tron ar putea fi micul arhiduce Carol Francisc Iosif, principe de corună.

Acțiunea de pace în Austria

Precum se știe în săptămâna această se va întruni comisiunea de împăciuire, pentru a discuta asupra unui mod de înțelegere. Încă de acum se prevede, că tratativele în privința această vor rămân fără rezultat, deorece elementele radicale atât din partea Nemților, cât și a Cehilor nu trimit delegați la conferință. Nemții radicali numai așa se lasă în discuții, dacă se decretază în Austria limbă de stat limba germană, radicalii cehi însă pretind egală îndreptățire a limbei cehe pe întreg teritorul Bohemiei și restaurarea dreptului public ceh. Chiar dacă nu se va putea face împăciuirea, ministrul-president Körber crede, că-i va succede să câștige un armistițiu în care partidele vor părăsi obstacul până ce parlamentul va termina proiectele referitoare la contingentul de recruți și armată.

Chestia naționalităților în parlament.

În ședința de Sâmbătă la desbaterea bugetului în cameră, 48-istul Komjathy vorbi

de nou, spunând că nu primește bugetul fiindcă politica de naționalități a guvernului o ține de slabă și stricăciôsă. Primul act al ministrului-president a fost casarea secției de naționalități, prin ce naționalităților li-sa dat prilej de a crede că în chestia această prim-ministrul revine la tradițiile partidului Deak de care se ne ferescă ursita. Amintește de congresul pompierilor din Brașov, de adunările Slovacilor, în care au pretins administrațiune și instrucțiune slovacă, de mișcarea „pangermană“ din Ungaria-Sudică, care încă mărturisește că guvernul n'are energie, nici voință etc. — Precum se vede Komjathy are mania de a vedea numai pangermani, panslavi și iridentști români. E trist când își nutrește spiritul numai cu halucinațiuni!

sinodul parochial din Sibiu-Cetate.

Conform dispozițiunilor statutului organic și al instrucțiunilor consistoriale s'a ținut Dumineca trecută sinodul parochial ordinar și în parochia centrală a arhidiecesei noastre. Parochul local, părintele ppresbiter Ioan Papiu a deschis ședința cu o potrivită vorbire, dorind bisericeii noastre la intrarea în noul secol un avânt înbucurător. Din raportul general cetit de notarul Popa estragem, că cu finea anului 1898 parochia a avut 118 familii cu 329 suflete. În decursul anului espirat s'au împuținat numărul parte prin mörte, prin strămutare cu 8 și s'au înmulțit cu 22; deci la finea anului avem 132 familii și 351 suflete. Cununii au fost 4. (față de an. trecut un plus de 2); nașteri 8; casuri de mörte 6. Un moment important al activității comitetului în an. espirat este și introducerea unei dări de cult împărțite în 6 clase, dela 20—1 corună. Din această dare se solvesce și sidoxia cu 29 corone. Numărul membrilor sinodali a fost 80, ér cu începutul anului present s'a urcat la 98. Avera întregă a bisericeii representă 86.135 corone. 50 fileri.

Specificată se presentază astfel:

1. Casa parochială . . . cor. 6000.—
2. fondul general 22401.92
3. „ turnului 12447.60
4. „ orfanotrof 689.64
5. „ Rally . . . . . 2000.—
6. Fundațiunea Copano . . . 26862.—
7. Fondul școlii centrale . . 2089.34
8. Utensilii, ornamente . . . 13545.00

cor. 86135.50

Intratele anului espirat au fost 5210 cor. 06; spesele 4790 cor. 63 fil. cuprinzându-se aici și investițiunile noue ori elocările de bani. Bugetul anului present representă la întrate 6379 cor. 20 fil. la eșite 4243 cor 64.

Tot Duminecă s'a ales și comitetul și epitropia parochială pe un nou period. În comitet s'au ales: dnii: P. Cosma, Alexandru Lebu, Pant. Lucața, Nicolau Penciu, P. Pipos, L. Simonescu, Dr. N. Vecerdea, Dr. Eus. Roșca, I. de Preda și parochul local ca membru natural. Suplenți: Dr. Elie Cristea, Dr. Elie Beu, Decian, Ioan Vătășan, Const. Pop. În epitropie: Nicol. Nădasdy și Nicol. Bența. — Asemenea s'a ales și un membru mirean în sinodul protopresb. în persoană dlui Parteniu Cosma.

NOUTĂȚI

M. S. Monarchul la Budapesta. „Fremdenblatt“ spune, că M. S. Regele va veni la 14 Febr. n. pe trei săptămâni la Budapesta. În timpul acesta va acorda audiențe în totă Lunia și Joia.

Alegere de paroch. Duminecă s'a făcut alegere de paroch în comuna Ucea inferiôră, și s'a ales cu majoritate de voturi clerical absolut Ilie Mănecuță.

Pentru monumental lui Șaguna au contribuit din comuna Mocuiu dl Teofil Hoszu, inspector reg. în pens. 10 cor., Simeon Ciuca paroch 10 cor., Ioan Dan medic cerc. 2 cor. ear alți credincioși la olaltă suma de 11 cor. La olaltă 33 cor.

Banca austro-ungară a redus cu începere de azi etalonul de interese la escompt dela 5 la 4½ %.

Societatea academică „România-Jună“ din Viena și-a constituit comitetul în următorul mod: Președ.: med. Titu Perția, vicepreședinte: iur. Caius Bredicianu, secre-

tar I.: techn. Romulus Pop, secretar II.: techn. Iosif Vancea, cassar: med. Ricard Linche, controlor: techn. Aurel Sancioli, bibliotecar: techn. Illariu Sassu, și Econom: med. Ilie Ganea.

Krüger și Jidovii. Deși foarte toleranți față de toate confesiunile, Krüger, presidentul Transvaalului, e supărat pe jidovi pentru că nu primesc testamentul nou. Intr'o zi discuta cu rabinul din Pretoria, întrebându-l de ce nu primesc odată și Ovreeii creștinismul. Rabinul a răspuns că ei nu pot primi noul testament. — Dar dle rabin, a zis Krüger, cu puțină considerație reciprocă, poate că ne-am pute înțelege. Noi am primit vechiul testament, primiți și DV. noul testament.

Cu altă ocazie s'a întâmplat următorul caz, care arată ce creștin bun e Krüger. A fost chemat să presideze inaugurarea sinagogei din Iohannesburg.

A primit, s'a dus și a ținut o vorbire splendidă. Ear când se termine, a zis: „In numele lui Iisus Christos cu acestea deschid biserica“. Ovreeii au rămas încrămeniți.

Statistică despre emigrări și imigrări. La însărcinarea ministerului de interne s'a efectuat o statistică în privința emigrațiilor din Ungaria și acelor imigrații în Ungaria. Imigrații în Ungaria vin mai ales din Galizia, Bohemia, Moravia și Austria-inferioară. De mai mare importanță este emigrarea la America și în România, ca o aparițiune regulată și stabilă. Emigrarea la America a început prin a. 1850 și a luat dimensiuni mai mari prin anii șeptezeci, s'a urcat dela 1881—1885 la cifra anuală de 13.000—14.000, în a. 1886—1890 la 21—22.000 persoane, Emigrații folosesc cu deosebire via Hamburg, Stettin, Antwerpen, Rotterdam, Amsterdam și Genua. Cu familiile rămase în patrie ei susțin legături trimițându-le bani, ear o parte se reîntorc. De o însemnătate deosebită e emigrarea Sécuilor din comitatele Csik, Háromszék, Odorheiu și Murș-Turda, în România; numărul emigrațiilor face anual mai mult decât 100.000, din cari se întorc cam până la 4% iar în patrie.

Astfel dela 1895—1899 au emigrat în România numai din comit. Treiscaune 35.930 suflete, dintre cari s'au întors 30.204. Au rămas prin urmare în România 5.726 suflete. Cea mai mare parte a celor rămași în România sunt meseriași și muncitori. Marele pericol pentru noi — zic jurnalele ungurești — este, că toți acestia se romaniséză în a doua generație; și pe câtă vreme în părțile ardelenne populația ungarăscă de crește în mod înspăimântător prin emigrare, cea românească se înmulțește.

Cu tot numărul cel mare al emigrațiilor, totuși în ani ultimi s'au desfăcut din legăturile statului ungar, numai vr'o 16.000 de persoane.

Impărțire de semințe.

Cu scop de a înlesni economilor nostri cultura nutrețurilor măiestrite și a altor plante folositoare, subscrisul comitet a luat hotărâre a împărți (distribui) în primăvara anului de față între membrii Reuniunii noastre în mod gratuit (de cinste) semințe de trifoiu, de napi de nutreț, de lătnă, orz de Hanna, săcară de primăvară și cânepă italiană.

Doritorii de a se înțelepci cu cultura plantelor amintite se se adreseze către subscrisul comitet cel mai târziu până la 10 Martie n. c.

Membrii împărțși în anii trecuți cu semințe de tot soiul sunt rugați cu frățească dragoste să binvoiască a ne face raport cât mai amănunțit despre modul de purcedere la cultura lor și despre rezultatul recoltei. Datele de interes ce le vom primi le vom folosi cu plăcere la raportul nostru general pro 1899.

Sibiu, 31 Ianuarie n. 1900.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“.
Dem. Comșa   Victor Tordășianu,
president.   secretar.

Din public.*) Mulțumită publică.

În decursul anului 1899 s'a renovat din temelie biserica gr.-ort. din Cricău, (protopresbit. Albei-Iulia), și în 12/24 Septembrie acelaș an, s'a sfințit, cu care ocaziune, și de atunci încôce, au contribuit pentru înfrumusețarea ei, cu bani și ornamente, următorii Prea St. Domni: Nicolau Crișan, not. Geomal 10 fl. Antoniu Pop, propriet. Bucerdea-Vinósă 5 fl. Iosif Neagoe, paroch Rimet-Sat 1 fl. Petru Truța Cristea, 50 fl. 50. cr. George Rus l. Ioan 40 fl. Simion Todericiu, Stefan Varga și Chirilă Geomolean câte 10 fl. Georgie Stiop 6 fl. Michail Todericiu, 1 fl. Efrosina Onite, 1 fl. 90. cr. Gligor Brostean, Simion Isid, Lucreția Popa l. Ioan, Paraschiva Lamoran, Nicolae Comanicu câte 1 fl. Iacob Rus și Isidor Vlad câte 50 cr. Irina Rusan l. Nicolae, 60 cr. Maria Truța-Cristea, Elisabeta Muntean l. Ioan, Siiia Beldean Sofia Ioldos, Paraschiva Oltean l. Ioan, Agaftea Comanicu câte 50. cr. și Bürger Marton proprietariu Cricău, un „Luster“ de 6 făcli în preț de 25 fl. v. a. Irina Geomolean și Maria Truța-Cristea, trei perdele la odvelele Sf. altariu țesute de ele cu multă măestrie în preț de 6 fl. Dafina, Maria Muntean lui Petru și Filimon, și Efrosina Onite, o mesărită pe masa Sf. altariu, țesută de ele, în preț de 6 fl. Teodor Popa, un sfeșnic mare în preț de 5 fl. — Tuturor acestor binefăcători, li-se aduce mulțumita cea mai căldurosă. Cricău, 31 Decembrie 1899. George Muncușiu, paroch gr.-ort. preș. comit. par. Iulian T. Anghel not. com. par.

* Pentru cele cuprinse în rubrica acesta redacția nu primește răspunderea.

Din Tipografia și librăria archidieceșană, Sibiu, se pot procura:

Pribeag

de

Ioan Iosif Sceopul.

Prețul broș. 1 cor. 50 fl.

De pe la noi,

nuvelete de

D. V. Păcățianu

1889—1891.

Prețul broșat 2 corone

Din tainele vieții,

novele și schițe

de

Margareta Moldovan.

Broș. à 2 cor.

Din vremuri apuse,

de

Judita Secula născută Truța.

Broș. à 1 cor.

In Tipografia și Librăria archidieceșană au apărut

Treptele formale

ale

învățământului

de

Dr. Petru Șpan.

Prețul 1 C. 60 fl

Se pot procura din

Librăria tipografiei archidieceșane Sibiu.

Din Tipografia și librăria archidieceșană, Sibiu, se poate procura:

Din vremuri apuse,

de

Judita Secula n. Truța.

Broș. à 50 cr.

Se află de vândare la

Librăria archidieceșană

1. **Almanachul învățătorului român**, anul I și II. Prețul unui exemplar 1 fl. v. a., partea II 70 cr., porto 5 cr.
2. **Calendarul bibliotecii noastre pe anul 1900**, prețul 28 cr., porto 5 cr.
3. **Conferințele învățătoresci** din archidieceșană ort. rom. a Transilvaniei, ținute în 18/30 și 19/31 August 1898. Prețul 1 fl., porto 15 cr.
4. **Geografia pentru școlile populare**, clasa III și IV, de V. Goldiș, prețul 35 cr., porto 5 cr.

Din „Biblioteca teatrală“

au apărut până acum următoarele broșuri:

Nr. 1.	Sóre cu plóie , comedie într'un act de <i>Iosif Vulcan</i>	20 cr.
Nr. 2.	Idil la țară , comedie într'un act, localisată de <i>Maria Baiulescu</i> , după Juin și Flerx	20 „
Nr. 3.	Biletul de tramvai , comedie într'un act de <i>Gr. Mărunțianu</i>	15 „
Nr. 4.	Un om buclucaș , comedie într'un act, localisată de <i>Maria Baiulescu</i> , după M. Michel și Labiche	20 „
Nr. 5.	Trei doctori , comedie într'un act, localisată din l. germană de <i>Virginia A. Vlaicu</i>	20 „
Nr. 6.	Pălăria ceasornicariului , comedie într'un act, de Mdm. Emile de Girardin, localisată de <i>A. G. N.</i>	25 „
Nr. 7.	Unde dai și unde crépă , comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de <i>Iuliu Popescu</i>	25 „

„Dotățiunea Clerului“.

(Avis preoțimei noastre.)

Este știut, că **articolul de lege XIV. din 1898 despre întregirea venitelor parohiale**, intră în valoare cu 1 Ianuarie n. 1899. Corporațiunea noastră supremă bisericăscă, măritul congres național-bisericăsc, s'a pronunțat deja pentru acceptarea sumelor de întregire, dacă înaltul guvern al țerei le va pune la dispoziția consistoriilor eparchiale spre împărțire fără condițiuni umiltore pentru biserică și clerul ei. Astfel — fiind timpul înaintat — Consistoriile eparchiale, întrucât nu au făcut deja, vor trebui să facă pașii de lipsă pentru adunarea datelor privitoare la venitele sigure ale singuraticelor parohii, ca astfel să se pótă judeca pe base de date temeinice. Ca să se pótă purcede în chip corespunzător la umplerea datelor de lipsă și să se pótă induce toate fără eventuala păgubire a celor îndreptățiți, este fără îndoială necesar, ca se cunósă toți parohii,

legea însași,

în toate amănuntele ei. În scopul acesta a tradus dl Dr. *Elie Cristea* acest articol de lege, pe care îl recomandăm în atențiunea tuturor, pe cari îi privesce. Dar chiar și după regularea generală a chestiunii de întregire legea această va fi pentru toți oficialii bisericești de o permanentă necesitate, căci dîlnic se va ivi trebuința de a o consulta. Traducerea a apărut în tipografia archidieceșană și se pôte procura cu prețul de 20 cr. + 3 cr. pentru porto, atât dela traducător, cât și dela librăria archidieceșană.

Multe dispozițiuni din lege se esplică și lămuresc prin

Instrucțiunea

care de asemenea se află la librăria archidieceșană.

Iară pe lângă acestea aruncă o deosebită lumină asupra acestei chestiuni voluminoasă broșură intitulată

„Dotățiunea Clerului“

de *Ilie Dinurseni*.

apărută asemenea în tipografia archidieceșană. Costă 1 corónă.

Din această instructivă broșură se va putea clerul nostru lumina asupra punctelor mai grave din amintita lege și astfel în activitatea sa parohială va putea fi orientat și va putea sci, cum are să purcedă, ca să rămăe și pentru viitor acel factor independent în organismul bisericești și neamului nostru, dela care toți mai mult așteptă dezvoltarea și promovarea intereselor noastre de progres continuu.

Avem de vândare următoarele scrieri de

Teodor V. Păcățian:

- Principiile politice**, după Dr. F. de Holtendorff broș. à fl. 2.—
Libertatea, traducere după I. Stuart Mill broș. . . . . 1.—
Lupta pentru drept, trad. după Dr. R. de Ihering broș. „ „ 1.—

Cu trimiterea prin postă plus 5 cr.

Tipografia și librăria archidieceșană,
Sibiu.